

Stále aktuálna báseň spred sedemsto rokov o ceste peklom

Peter Kwasniewski

26. apríla 2020 ✚ Kultúra

Niekoľko vecí, ktoré Dante Alighieri objavil na svojej ceste, ktoré nám môžu pomôcť, ak sa aj my cítime stratení v temnom a hrôzostrašnom lese.

Dante

V tomto roku 2020 si pripomínáme 700. výročie dokončenia najväčšieho kresťanského literárneho diela, ktoré kedy bolo napísané: Danteho *Božskej komédie*.

Presný dátum síce nepoznáme – „pero zložil 11. marca“ – vieme však, že florentínsky básnik ukončil svoje dielo v roku 1320. Názov, ktorý mu autor dal, bol jednoducho *Commedia*; *Divina* bola pridaná až v 16. storočí.

Význam slova „komédia“ je iný ako ho chápeme dnes, čiže ako čosi zábavné, čo vyvoláva smiech (hoci pri čítaní Danteho sú momenty, ktoré vyvolajú široký úsmev alebo vyrážajú dych). Je to komédia v staršom zmysle slova, aký vidíme v Shakespearových komédiách, v ktorých sa postavy trápia, zažívajú neúspechy a úzkosti, kým to všetko nedospeje do šťastného konca, ktorý by si sami nikdy nevedeli ani len predstaviť. Postavy dostávajú, čo si zasluhujú, no i hojné milosrdenstvo.

Komédia začína slávnym opisom:

Do stredu dráhy životnej som vkročil,
keď obklopil ma temný priestor lesný,
pretože prv som z pravej cesty zbočil. [1]

Pravdepodobne niet dospelého človeka, ktorý by v niektorom období svojho života neprežíval podobný pocit – byť akoby stratený v tmavom lese. Tento „temný priestor lesný“ je dostatočne priestranný, aby nám pripomínal množstvo rôznych aspektov života – rôzne skúšky a zmätky, ktoré na nás doliehajú; či už v osobnom živote alebo pri pohľade na stav sveta či Cirkvi. Taktiež si všimnime, že Dante používa jednotné i množné číslo, „(našej) dráhy životnej“ i obklopil „ma“ (pozn. prekl.: iba v talianskom origináli a v anglickom preklade, zo slovenského prekladu to nie je zrejmé). Uvedomuje si, že touto cestou ideme spoločne.

Dante ďalej opisuje desivý charakter lesa, v ktorom sa stratil:

Ach, preťažko aj vysloviť, jak desivý
a drsný les ma obkolesil vtedy,
bo pri spomienke znovu strach ma tiesni!
Len smrť ak vrhá do trpkšej biedy! [2]

Našťastie mu prišla pomoc z viacerých strán a on prešiel cestu cez Peklo a Očistec až do Neba. Niektoré z vecí, ktoré objavil na svojej ceste, môžu aj nám pomôcť, ak sa cítime stratení v temnom a hrôzostrašnom lese.

Príbeh, ktorý mojej manželke najviac utkvel v pamäti, keď prvýkrát čítala *Komédiu* na vysokej škole, bol príbeh Buonconteho de Montefeltra [3], ktorý bol v poslednej chvíli zachránený pred večným zatratením. Bol katolíkom, ktorý odkladal pokánie, a v boji bol bodnutý do krku. Čo ho zachránilo? Mária.

...prišiel som s ranou v krku skrvavenom,
bežiac len peši, krvou kropiac pláne.
A tak i zrak i reč mi zhasla; s menom
Máriiným tam skončil som — a tam i
padnúť, som zostal v poli opustenom. [4]

Keďže v tom čase tento príbeh manželka čítala ešte ako nekatolíčka, pripadal jej ťažko uveriteľný (v doslovnom zmysle). Nezdalo sa jej, žeby Preblahoslavená Panna mala takú moc, aká sa jej pripisuje, ani to, žeby jediný akt pokánia mohol byť taký účinný. Diabol, hovorí Dante, bol taktiež nedôverčivý voči tomuto prejavu milosrdenstva:

Tu pravdu zvedz, nech raz ju zvedia známi:
anjel ma vzal, kým zdola ten Zlej vôle
,Čo mi ho berieš, volal z hroznej jamy,
,odnášaš to, čo večné je v tom tvore,
za slzičku, čo mi ho odoberá!
No s iným inak naložím ja dole! [5]

„Tu pravdu zvedz, nech raz ju zvedia známi.“ Nemali by sme mať v tom jasno najprv my sami? Ako nám pripomína modlitba *Memorare* (Spomeň si): „Nikdy nebolo počuť, žeby bol niekto opustený, kto sa utiekal pod Máriinu ochranu. Dokonca aj na samom konci života. Taká je moc Márie, taká je sila milosrdenstva. „Malička slza“ ako odpoveď nájde oceán milosrdenstva.“ [6]

Druhou osobou, ktorú chcem vyzdvihnúť, je šľachtičná Sapia zo Sieny. Nachádza sa na terase Očistca, kde pykajú duše kvôli hriechu závidia a kde majú všetci zavreté oči.

S Bohom sa zmierim iba blízko kraja
života svojho, ale silou vlastnou
dosť sa môj dlh až dosiať neodkaja,
nech sväté prosby s dušou svojou jasnou
Pier Pettignano nevysíela hore

a neschytí ho lútosť nad nešťastnou. [7]

Pier Pettignano (v preklade Peter Hrebenár) bol predajcom hrebeňov, akýsi spoločenský ekvivalent „pouličného predajcu“ [8], ktorý sa modlil za túto bohatú a povýšeneckú šľachticnú! A práve jeho modlitby jej pomohli vystúpiť na Očistcovú horu a výrazne skrátiť čas očisťovania. Tu vidíme jednotu Mystického tela v akcii – najmä spojenie medzi Cirkvou bojujúcou a Cirkvou trpiacou.

Je to však iba jeden príklad tejto jednoty a úsilia, ktoré musia veriaci vynakladať, aby celé mystické telo rástlo v láske. V *Raji* sa Dante stretáva s niektorými dušami v druhom Nebi, ktoré žiariac v sláve vidia ho a navzájom si vzrušene hovoria: „Hľa, tu je ten, s ním vzrastie láska naša!“ [9] Pretože keď si vzájomne pomáhame, rastie naša vzájomná láska i láska k Bohu.

Ako často na to myslíme? A myslíme na to aspoň niekedy? Ako výrazne by to zmenilo náš každodenný život, keby sme toto mali na pamäti! Naše malé i naše veľké obety, naše skutky lásky, naše „obetovanie“ problémov alebo úloh *skutočne majú dopad* na svet, na Cirkev. Nemusíme byť, podobne ako Dante, na ceste *naprieč* Nebom; vzťahuje sa to aj na nás, pretože sme – dúfajme – na ceste *do* Neba. Aj „úplné nuly“ a „niktoši“ môžu byť významní.

V *Raji* z príbehu Piccardy, budúcej mnišky v nebi Mesiaca, sa často cituje jej slávna veta, ktorá je azda najcitovanejšia z celej básne. Piccarda odpovedá na Danteho otázku, prečo tí v dolnom Nebi nezávidia dušiam, ktoré majú väčšiu slávu vo vyšších úrovniach Neba. Hovorí: „V Jeho vôli je náš pokoj.“ (V slovenskom básnickom preklade: *Náš mier sa celý kladie v jeho vôľu.*) [10] Hlboko upokojujúca pravda. Na dosiahnutie tohto pokoja je potrebná pokora, primeraná odpútanosť a dôvera.

Moja žena mi povedala o rozhovore, ktorý mala jedno popoludnie s benediktínskym mníchom z Norcie, ktorý v nej zanechal silný dojem. Spýtala sa ho, ako si dokáže zachovať pokoj uprostred toho zhonu a problémov pri vybavovaní hostí a turistov v ich obchode. Odpovedal jej: „Pokoj... je práve teraz Božou vôľou.“

Ako spojiť tieto tri lekcie od Danteho so súčasnou situáciou?

Po prvé, treba ísť k Márii – vždy treba ísť k Márii.

Po druhé, treba sa modliť za zosnulých a za umierajúcich. Vaša jednoduchá modlitba môže niekomu pomôcť a vy to ani nebudete vedieť, až kým (prosím, Bože) sa nedostanete do neba a nestretnete sa tam so svojím bratom či sestrou, ktorý vám bol a bude na veky zaviazaný, presne tak, ako vy budete zaviazaný mnohým iným.

Po tretie, dôverovať Božej vôli. Boh nie je zaskočený tým, čo sa deje. On to vie; On to chce alebo dovoľuje, pretože tým, ktorí Ho milujú, to prospeje a bude im slúžiť pre ich dobro. Ako sv. Páter Pio z Pietrelciny hovoril: „Nebojte sa Boha, pretože On vám nechce nič zlé. Milujte Ho z celého srdca, pretože vám chce veľmi dobre.“

Poznámky:

[1] *Peklo*, Spev 1, riadky 1-3. Preklad Viliama Turčányiho a Jozefa Felixa.

[2] *Peklo* 1, riadky 4-7, s. 3.

[3] Pozri Jason Baxter, *A Beginner's Guide to Dante's Divine Comedy* (Sprievodca Božskej komédie)

pre začiatok) (Grand Rapids: Baker Academic, 2018), 91.

[4] *Očistec* 5, riadky 97 – 101, s. 103.

[5] *Očistec* 5, riadky 103 – 107, s. 103.

[6] Baxter, *Beginner's Guide*, 91.

[7] *Očistec* 13, riadky 124-129, s. 281.

[8] Baxter, *Beginner's Guide*, 93. Je tiež zaujímavé, že tento Peter, bezvýznamný človek, sa stal františkánskym pustovníkom a bol uctievaný v Sieni ako svätý. Pozri Hollander, *Očistec*, 290.

[9] Dante, *Raj* 5, riadok 105, s. 129.

[10] *Raj* 3, riadok 85, s. 69.

[11] John McClernon, *Sermon in Sentence: St. Pio of Pietrelcina* (London: Baronious Press, 2019), 97.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/stale-aktualna-basen-spred-sedemsto-rokov-o-ceste-peklom/>